

Lisa 2. Ettevõtlus ja turism

Ettevõtlus

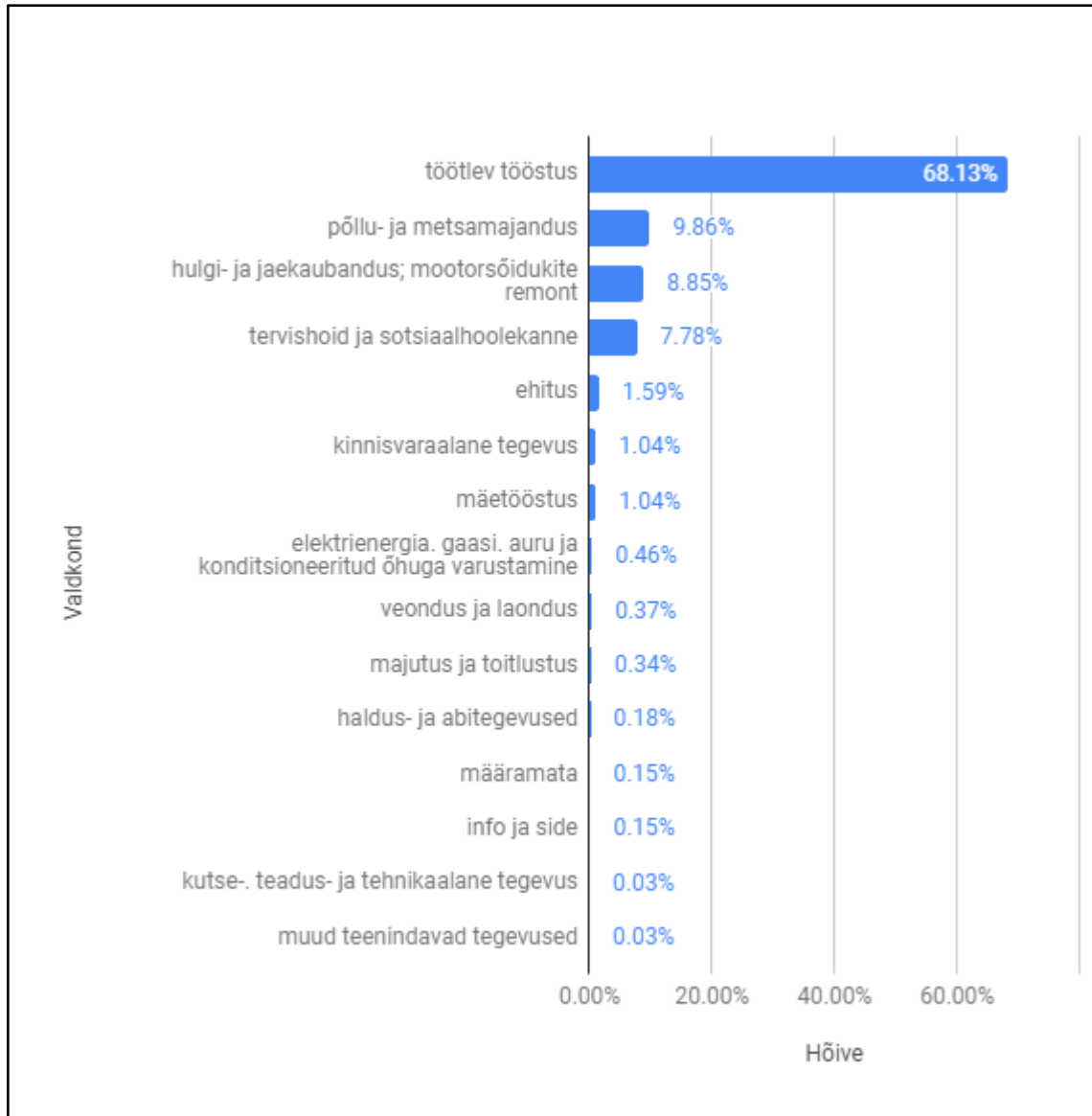
Elva vallas on kujunenud atraktiivne ettevõtluskeskkond, mis pakub töökohti mitte ainult Elva valla elanikele, vaid ka laiemas ümbruskonnas elavatele inimestele. Enim arenenud ja töökohti pakkuvateks valdkondadeks on elektroonikatööstus, auto- ja pakettklaaside valmistamine, plastikdetailide tootmine, hoolekande teenuse osutamine, kaubandus, toiduainetööstus ning õmblustoodete valmistamine.

Tabel 1. Elva valla suurimad eraettevõtted töötajate arvu, riiklike maksude, tööjõumaksude ja käibe alusel 2017.a. andmetel (Maksu-ja Tolliamet)

Nimi	EMTAK tegevusvaldkond	Riiklikud maksud (€)	Tööjõumaksud ja maksed (€)	Käive (€)	Töötajaid
Enics Eesti AS	Töötlev tööstus	1 132 907	4 559 802	152 981 704	694
Saint-Gobain Glass Estonia SE	Töötlev tööstus	5 717 753	5 396 958	97 841 978	536
Promens AS	Töötlev tööstus	1 976 687	1 999 421	33 730 701	302
Elva Tarbijate Ühistu	Hulgi- ja jaekaubandus	1 946 899	1 336 499	32 985 923	262
Lõuna- Eesti Hooldekeskus AS	Tervishoid- ja sotsiaalhoolekanne	933 604	983 810	2 970 195	225
OÜ Estover Piimatööstus	Töötlev tööstus	1 658 207	1 055 484	27 380 529	160
Marepleks OÜ	Töötlev tööstus	1 460 890	801 754	7 238 260	114
Stenströms Skjortfabrik Eesti OÜ	Töötlev tööstus	374 254	398 897	2 060 615	96
Rõngu Pagar OÜ	Töötlev tööstus	108 566	192 018	2 209 360	53

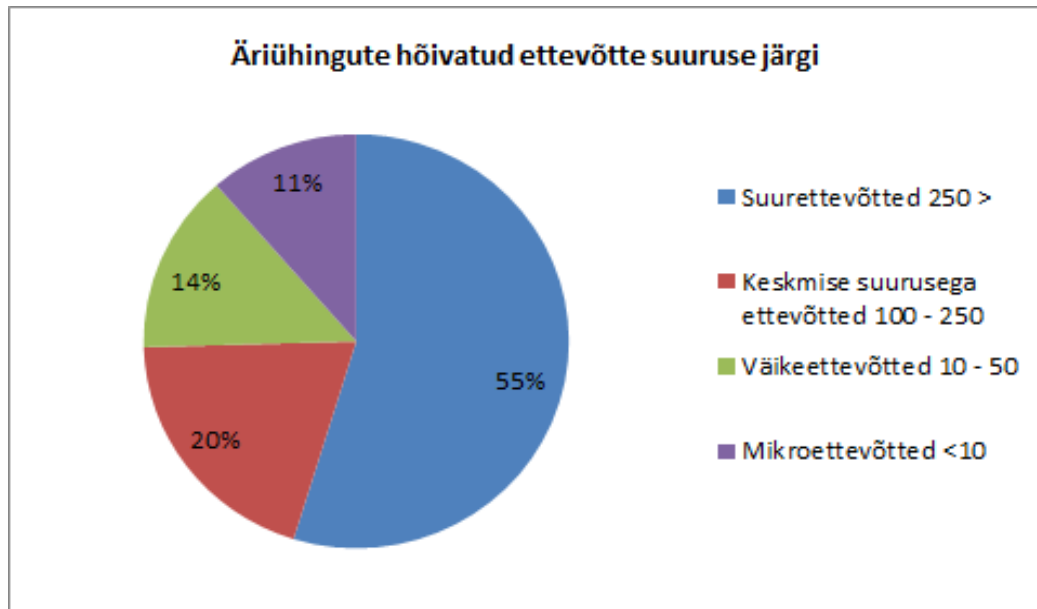
Elva vallas hõivatutest töötab 80% äriühingutes, 13% avalikus sektoris ning 7% mittetulundusühingutes ja sihtasutustes. 68% Elva valla äriühingutes hõivatud inimestest töötavad töötlevas tööstuses. Olulisel kohal

hõives on veel põllu- ja metsamajandus, hulgi- ja jaekaubandus ning tervishoid ja sotsiaalhoolekanne (vt. joonis 1).

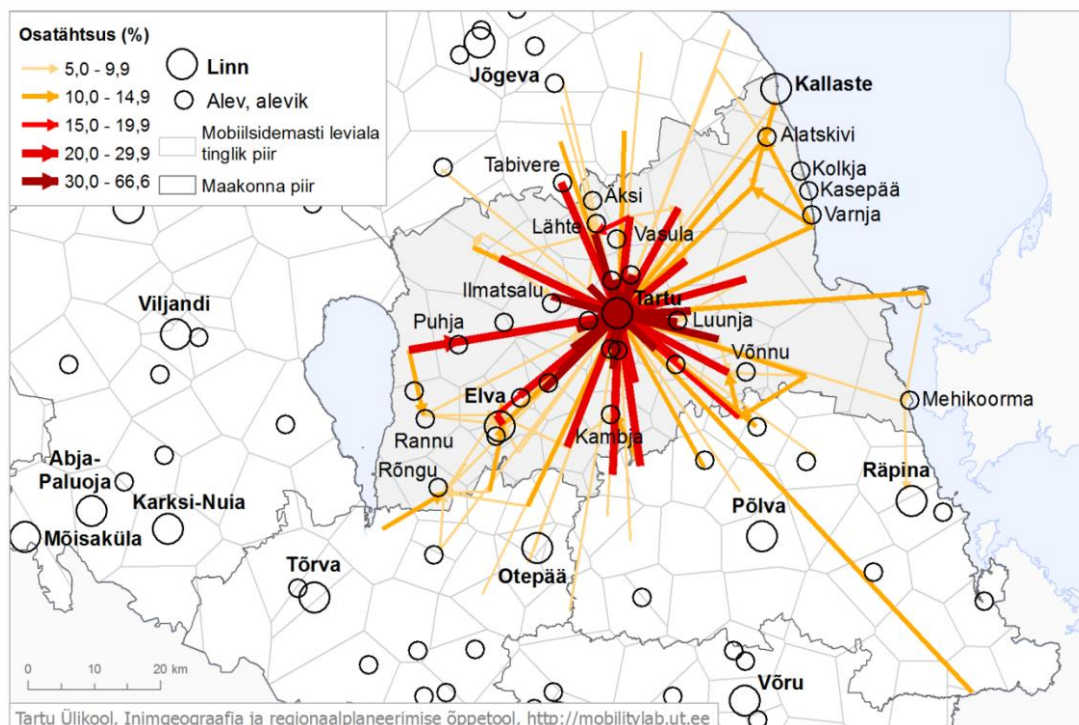
Joonis 1. Elva valla äriühingute hõive tegevusvaldkondade järgi (EMTAK 2018)

Enamus Elva valla eraettevõtetes töötavates inimestest on hõivatud suurettevõtetes ehk rohkem kui 250 töötajaga kollektiivides (vt. joonis 2). See tähendab, et kohalikul tööturul mängib väga suurt rolli suurtööstus. Tööturg Elva vallas sõltub palju sektorist ning pakub piiratumaid võimalusi mõningatel ametialadel. Piiratud võimalused kvalifikatsioonile vastava töö leidmiseks loovad vajaduse regulaarse töörande vastu.

Joonis 2. Äriühingutes hõivatud ettevõtte suuruse järgi (EMTAK 2018)

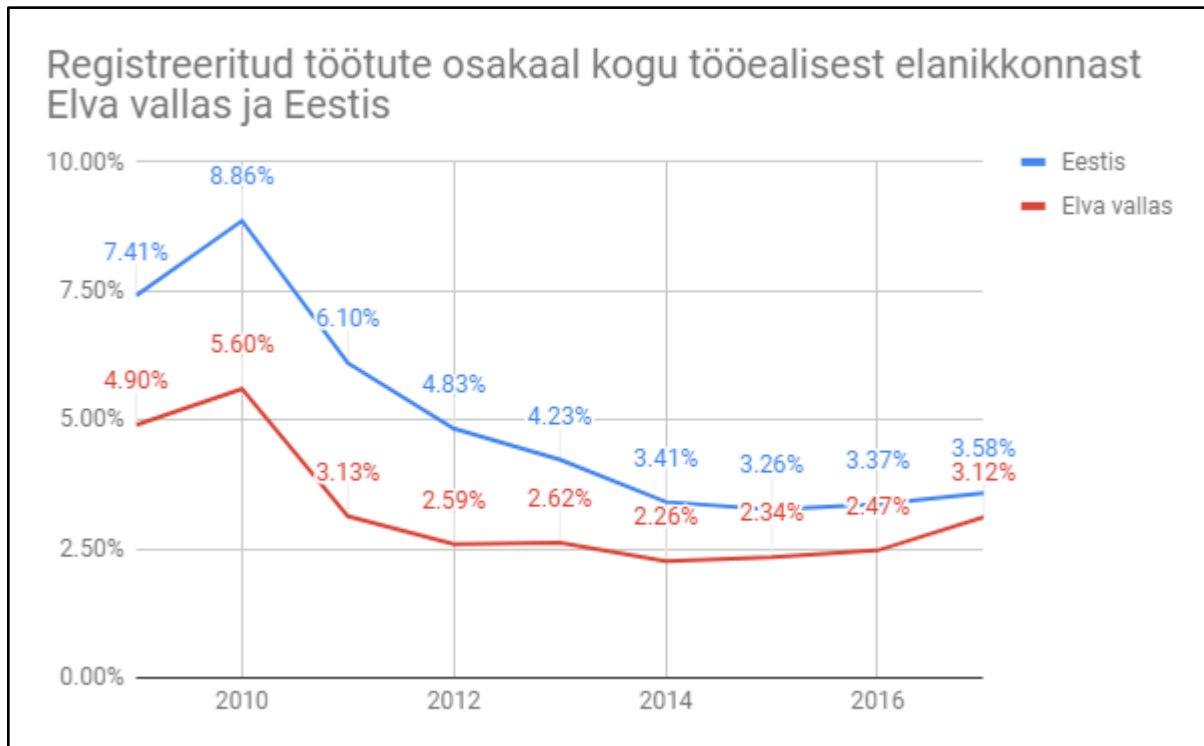
Elva valla tööturgu ja tööhõuturgu mõjutab väga tugevalt maakonna ja terve Lõuna-Eesti tõmbekeskusena toimiv Tartu linn. Puhja piirkond on oma igapäevases töörändes kõige tugevamalt seotud Tartuga. Elva linn on nii töörände sihtkoht, kui ka lähtekoht. 2013. aastal liikus Elva linna tööpäeval regulaarselt 1729 inimest väljastpoolt Elva linna. Elva linnast liikus tööpäeval välja seevastu 2373 inimest.

Joonis 3. Elu- ja töökoha vahel liikujate osatähtsus piirkonna elukohtade arvust Tartu maakonnas
Uuringus kasutati mobiilside andmeid (Ahas & Silm 2013 - "Regionaalse pendelrände kordusuuring")

Rõngu on peamiseks töörände sihtkohaks Aakre ja Palupera piirkonnale ning Valgamaa põhjaosas elavatele inimestel. Rõngu toimib samuti töörände lähte ja sihtkohana, ent regulaarse töörände sissevoog on suurem väljavoost. 2013. aastal liikus tööpäevadel Rõngu 720 inimest ning Rõngust välja liikus 528 inimest. Tugevad transpordiühendused on eelduseks, et Elva vald püsiks atraktiivse ettevõtlus- ja elukeskkonnana.

Tööpuudus Elva vallas on pikaajaliselt ja püsivalt olnud madalam Eesti keskmisest jäädes ka viimase majanduskriisi aastatel alla 6%. Majanduskriisi järgselt langes Elva vallas tööpuudus kiiremini võrreldes kogu Eestiga ning on 2011. aastast alates olnud stabiilselt vahemikus 2,26%-3,13% (vt joonis 4).

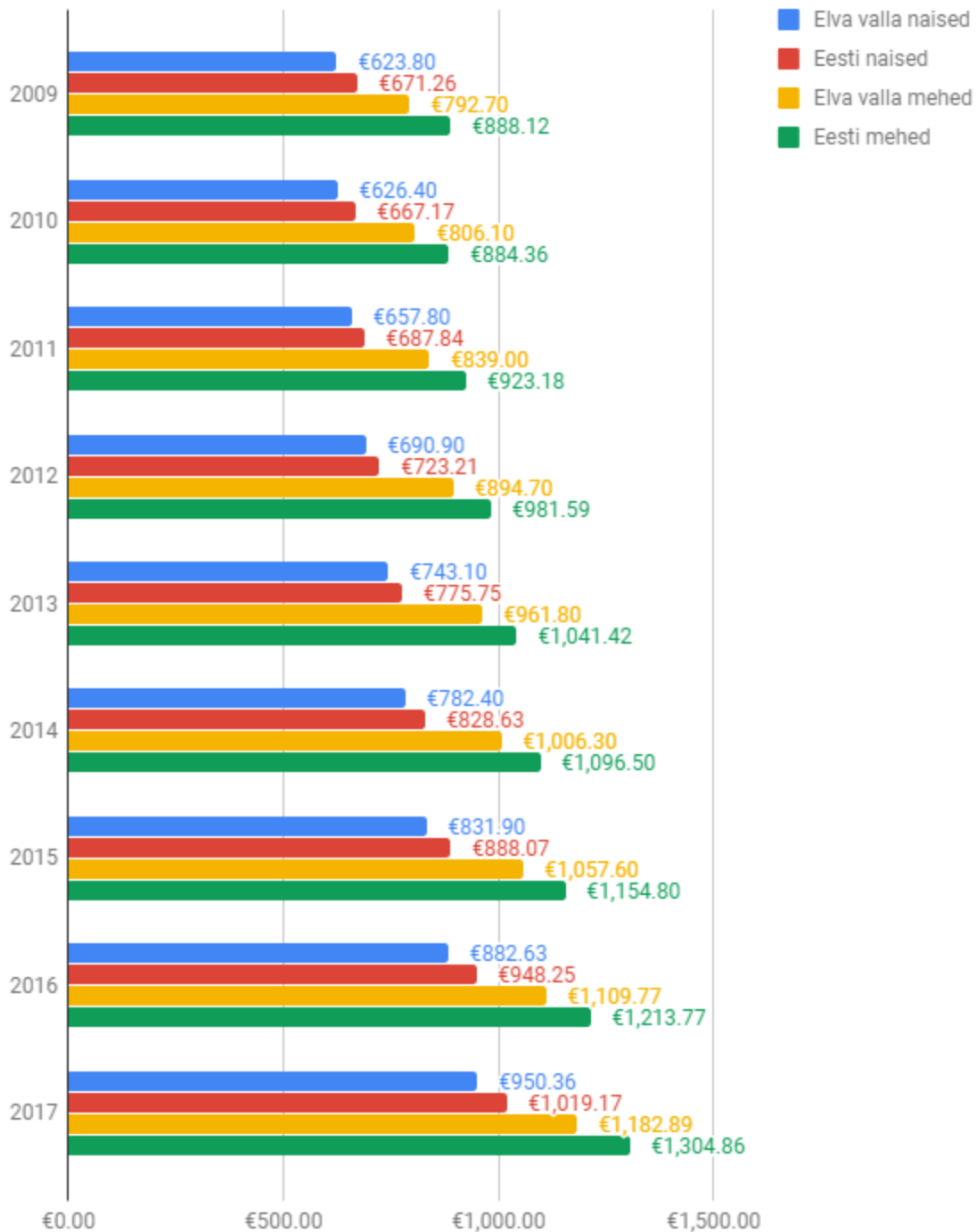

Joonis 4. Registreeritud töötute osakaal kogu tööealisest elanikkonnast Eestis ja Elva vallas (Statistikaamet 2018)

Keskmine palk Elva vallas jääb alla Eesti keskmise. 2017. aastal oli Elva valla naiste keskmine brutopalk 950,36€ ning meeste keskmine brutopalk 1019,17€ (vt. joonis 5). Eesti naiste keskmine brutopalk oli 2017. aastal 1182,89€ ning Eesti meeste keskmine brutopalk 1304,86€.

Palgalõhe meeste ja naiste vahel moodustab Elva vallas 19,7% ning kogu Eestis 21,9%. Palgalõhe on kahanenud nii Elva vallas kui ka kogu Eestis alates 2012. aastast, mil palgalõhe Eestis moodustas 26,3% ning Elva vallas 22,8%.

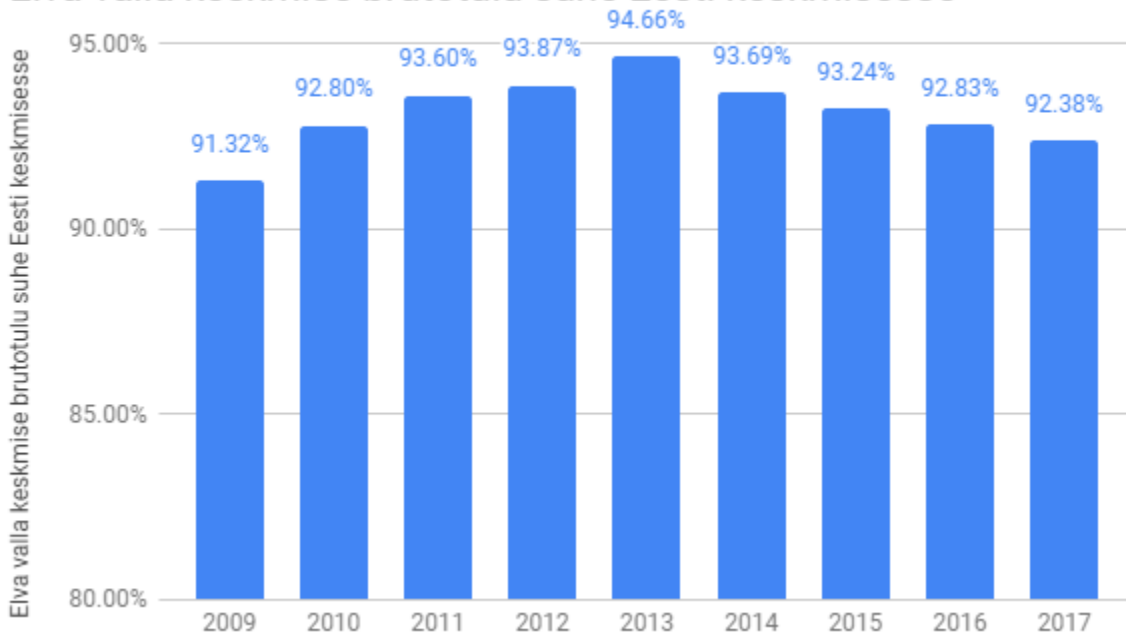
Palgatöötajate keskmine brutotulu üle Eesti ning Elva vallas

Joonis 5. Palgatöötajate keskmine brutotulu üle Eesti ning Elva vallas

Keskmine palgatõus Elva valla palgatöötajate seas on jäänud alates 2011. aastast vahemikku 4,7-6,6% aastas. Kuni 2013. aastani kasvasid palgad Elva vallas Eesti keskmisest kiiremini. Alates 2014. aastast on palgatõus olnud kiirem kogu Eestis. Kui 2013. aastal küündis keskmine Elva valla palk 94,7% Eesti keskmisest palgast, siis kiirema palgatõusu tõttu ülejäänud Eestis oli sama näitaja 2017. aastal 92,4% (vt. joonis 6).

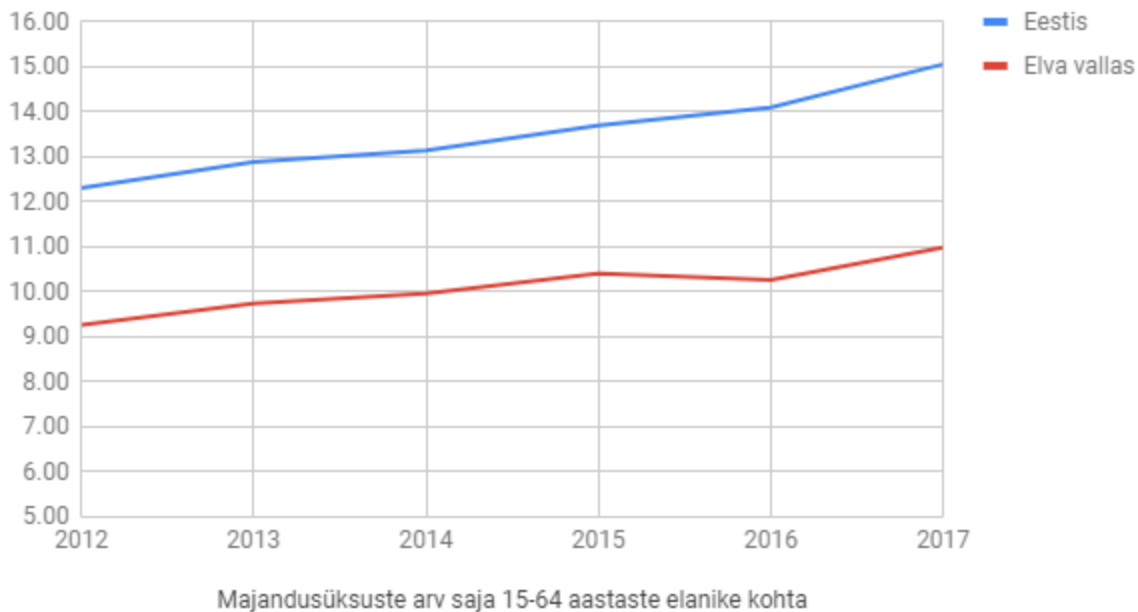
Elva valla keskmise brutotulu suhe Eesti keskmisesse

Joonis 6. Elva valla keskmise brutotulu suhe Eesti keskmise brutotuluga

Ettevõtlusaktiivsus näitab statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arvu saja tööealise elaniku kohta. Statistiline profiil on majanduslikult aktiivsete üksuste (äriühingute, füüsilisest isikust ettevõtjate, asutuste, mittetulundusühingute) kogum, mida Statistikaamet kasutab majandusstatistika üldkogumina 1994. aastast. Perioodil 2012-2017 kasvas ettevõtlusaktiivsus nii Eestis kui ka Elva vallas. Kahjuks jäi sel perioodil ettevõtlusaktiivsus Elva vallas keskmiselt 25% alla Eesti keskmise (vt. joonis 7).

Ettevõtlusaktiivsus

Joonis 7. Ettevõtlusaktiivsus Elva vallas ning Eestis perioodil 2012-2017

Turism

Elva valla turismi peamiseks suundumusteks on tänasel hetkel loodus-, spordi- ja puhketurism. Tugevaks turismi arengueelduseks on asukoht ja ligipääsetavus. Elva valda läbib nii Jõhvi–Tartu–Valga kui ka Tartu–Viljandi–Kilingi-Nõmme põhimaantee ning Tartu-Valga raudtee. Lähedus Tartule soosib eelkõige ühepäevaturistide külastusi ning laiemalt Lõuna-Eestit külastava turisti Elva valla külastamist.

Elva vallas esineb peamiselt loodusturismi objekte. Rohkelt leidub veekogusid, mis on atraktiivsed nii kalastus- kui ka veeturismi aspektist. Valla põhjaservas asub Emajõe ülemjooks, mis on üle Eesti tuntud kalastuspaik. Valla lääneservas asub Võrtsjärv, mis on populaarne paadisõiduks ning kalastamiseks ning valla idapoolses osas asub Elva jõgi, mil toimuvad kanuumatkad. Üks enimkülastatavaid turismiobjekte Elva vallas on Verevi järv, mis on tuntud ja populaarne ujumiskoht.

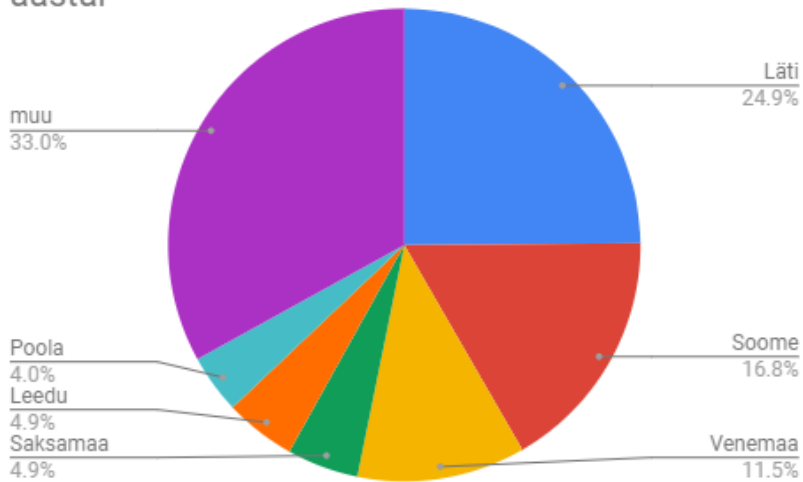
Elva vallas asub rohkelt matkaradasid jõgede ja väikejärvede ümbruses. Matkaradasid hooldab Vapramäe-Vellavere-Vitipalu Sihtasutus, kes korraldab ka matkararju ning muidu loodusturismi seotuid üritusi. Aktiivse puhkust võimaldavad veel teiste seas Elva seikluspark, Tartumaa Tervisespordikeskus ning Discgolfi rajad.

Oluliseks turismimagnetiks Elva vallale on üleriigilise tuntusega suurüritused. Elva linnas toimub igaaastaselt Rally Estonia Elva linnakatse ning Eesti Hip Hop Festival. Lisaks asub osa Tartu maratoni ning Tartu rattamaratoni rajast kui ka võistluste finiš Elva vallas.

Elva vallas on 1 hotell, 4 motelli ning 12 turismitalu/puhkemaja. Lisaks esineb ka võimalusi külaliskorteris ööbimiseks. Statistikaameti andmetel oli 78,9% ööbimistest 2017. aastal teostatud siseturistide ning 21,1% välituristide poolt. Kui välja arvata Tallinn, mis on peamiseks Eestit külastava turisti sihtkohaks, siis ülejäänud Eestis moodustasid välituristid kogu ööbimiste arvust 42,7%. Peamiseks välituristideks Elva vallas on lätlased, soomlased ning venelased, kes moodustavad kokku üle 50% kõigist ööbimistest (vt

joonis 8). Perioodil 2015-2017 veetsid eestlased keskmiselt 1,73 ööd ning välismaalased 2,03 ööd Elva valla majutusasutustes. Antud statistika viitab sellele, et Elva vald tänasel hetkel teistest piirkondadest vähem tuntud välisturistide seas ning pigem lühipuhkuse sihtkohaks.

Välismaalaste ööbimiste arv Elva valla majutusasutustes majutatute päritoluriigi järgi 2017. aastal

Joonis 8. Välisturistide ööbimised Elva vallas 2017. aastal

Tabel 2. Elva valla majutusasutuste statistilised näitajad (Statistikaamet 2018)

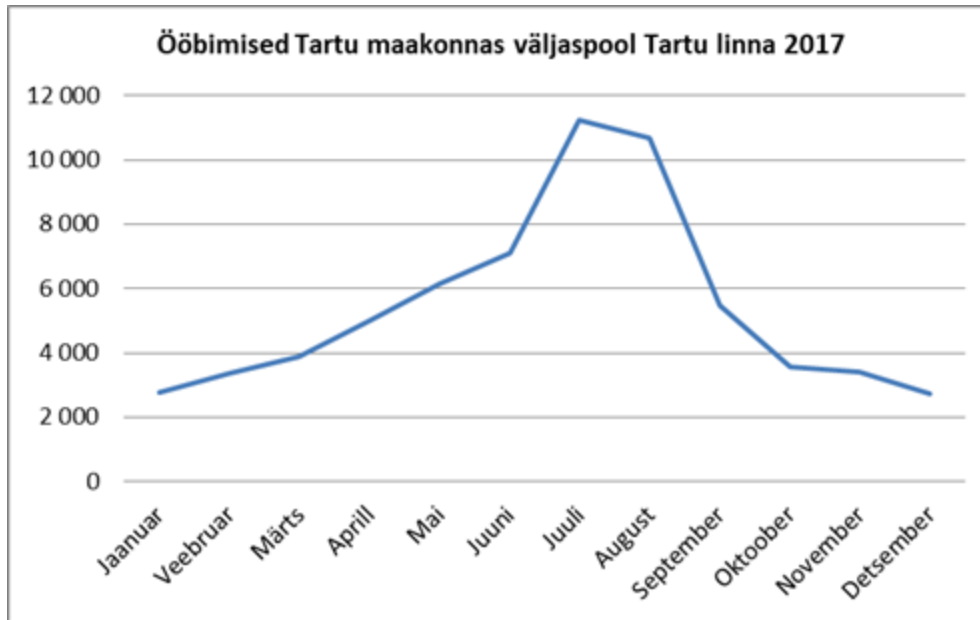
Elva vald (2015-2017 Elva, Konguta, Puhja, Rõngu, Rannu, Palupera, Puka)	2015	2016	2017	2018*
Majutuskohtade arv	15	15	13	12**
Tubade arv	205	175	155	143**
Voodikohtade arv	639	529	455	447**
Kokku majutatute arv	9756	8659	8805	4325
Kokku ööbimiste arv	16839	16120	15482	6632

* I poolaasta 2018 andmed

** andmed juuni seisuga

Viimaste aastate tendents majutusasutuste osas on kahjuks negatiivne. Statistikaameti andmetel on perioodil 2015-2018 kahanenud aktiivsete majutusasutuste arv, kui ka nende tegevusnäitajad. Ööbimiste arvu vähenemine eelneva aastaga võrreldes oli 2016. aastal kui ka 2017. aastal ca 4%. Vähenemise täpsed põhjused on teadmata. Eeldada võib, et üheks põhjuseks on lennureiside hinna langemine ning populaarsuse tõus, mis soosib lähiturismi asemel kaugemates maades puhkuse veetmist.

Joonis 9. Ööbimised Tartu maakonnas väljaspool Tartu linna 2017. aastal kuude lõikes

Piirkonna turismi iseloomustab tugev suvine sesoonsus. See tähendab, et pea pool piirkonna majutusasutuste ööbimistest teostatakse suvekuude jooksul (joonis 9). See on tüüpiline kogu Eestile ning see on üheks peamiseks väljakutseks turismi- ning majutusettevõtetele, kuna püsikulusid on vaja katta aastaringselt, ent peamised sissetulekud keskenduvad lühikesele suveperioodile ning suurim koormus esineb suurürituste ajal. Peamisteks strateegiateks turismi sesoonsuse vähendamiseks on hooajaliselt diferentseeritud hinnakujundus, atraktsioonide mitmekesistamine, siseturismi edendamine madalhooajal ning festivalide ja konverentside korraldamine madalhooajal.